

Nicolae VASILE

Așa iubit-a Eminescu!...

La Eminescu, iubirea intră în categoria trăirilor care nu pot fi analizate decât apelând la teoria infinitului, afirmând adesea că cine n-a iubit vreodată nu va înțelege infinitul niciodată. Aici mai intră spațiul, timpul, cunoașterea, credința. Referitor la credință, nu este vorba doar de credința în divinitate, ci și cea în persoana iubită, în prieteni, în colaboratori, în autorități etc. Pe toate, el le-a tratat cu aceeași minuțiozitate. Este interesant de observat, din scrierile sale, că își trăia viața zilnică în acest context ceea ce îi crea un stres continuu.

Dacă în creațiile sale literare a fost puternic influențat de Schopenhauer, multe dintre acestea având un conținut artistic ce vine din magia nedeșăvârșirilor, neîmplinirilor, în filozofia sa există însă o puternică influență a lui Kant, care se știe că era și matematician. *Agnosticismul*, una dintre cele mai importante teorii ale acestuia, pornește de la conceptul matematic de infinit. Acesta are atât un sens extensiv, dar și unul intensiv. Cel extensiv este mai ușor de înțeles, infinitul spațiului, de exemplu, are o semnificativă componentă intuitivă, dar cel intensiv, care se referă la categoria așa-ziselor infinituri mici, necesită o detaliere. Există o întreagă teorie a similitudinii microcosmosului cu macrocosmosul.

Fondul teoriei microcosmosului se bazează pe faptul că o entitate, oricât de mică, se poate împărți într-o infinitate de părți, iar oricare dintre acestea se poate divide, la rândul ei, într-o altă infinitate de ori și așa mai departe. Ca urmare, dacă ne referim la cunoaștere, nicio entitate nu poate fi cunoscută în întregime, pentru că în oricând va rămâne o diviziune necunoscută, de unde și agnosticismul lui Kant. În discuțiile nesfârșite ale lui Eminescu cu Caragiale, uneori chiar la o halbă, sau mai multe, de bere, subiecte de acest fel erau des abordate. Diferența dintre ei era că, deși ambii cunoșteau bine fondul problemei, Eminescu o trata cu trăire, ca de altfel orice subiect aborda, iar Caragiale, viclean copil de casă, cu bășcălie, tot ca de altfel orice temă era pusă în discuție. Între ei nu exista o mare diferență de poziționare, ci una de trăire.

Ei bine, Eminescu trata iubirea și femeia iubită în acest context. Un prim aspect al infinității legată de iubire explică cum de Eminescu a iubit mai multe femei, deși era în stare să moară pentru fiecare dintre acestea. Răspunsul este simplu, apropo de matematică, ceva infinit împărțit la un număr finit dă tot ceva infinit. O altă problemă explicată prin jocul cu infinitul o reprezintă suferințele cauzate de iubire. El le considera sfinte pe toate iubirile sale, credința fiind și ea o categorie creatoare de infinități, iar orice atingere a integrității fizice sau morale a femeii iubite, cu gândul sau cu fapta, o considera blasfemie. Asta n-au înțeles Maiorescu și Caragiale la Eminescu și l-au făcut pe dramaturg să plângă în după amiaza zilei de 28 iunie 1883, când a aflat de internarea poetului. Poate, abia atunci l-a înțeles pe Eminescu. Nu îi putem pune la zid pentru asta pentru că ei erau oameni relativ normali, care tratau femeile și iubirile lor mai mult ca pe ceva legat de palmares decât de credință și legăminte veșnice. Oricărui bărbat ruptura de o femeie iubită îi provoacă un discomfort psihic, dar lui Eminescu îi crea adevărate probleme existențiale. Pentru fiecare fază din multiplele sale iubiri a lăsat poezii de o sensibilitate cutremurătoare:

De la faza de început, când și o simplă privire caldă a persoanei iubite ți-ar fi de ajuns: *"Abia atingi covorul moale, / Mătasa sună sub picior, / Și de la creștet pân-în poale/ Plutești ca visul de ușor."* (Atât de fragedă) sau *"De câte ori am așteptat/ O șoaptă de răspuns!/ O zi din viață să-mi fi dat, O zi mi-era de-ajuns;"* (Pe lângă plopii fără soț), până la dureroasa acceptare a sfârșitului a ceva ce ar fi putut să fie și nu a fost: *"Te duci, ș-am înțeles prea bine/ Să nu mă țin de pasul tău, / Pierdută vecinic pentru mine, / Mireasa sufletului meu!"*. (Atât de fragedă) sau *"Azi nici măcar îmi pare rău/ Că trec cu mult mai rar,/ Că cu tristeță capul tău/ Se-ntoarce în zadar, // Căci azi le semeni tuturor/ La umblet și la port,/ Și te privesc nepăsător/ C-un rece ochi de mort.* (Pe lângă plopii fără soț)

Cu timpul, neîmplinirile din iubire capătă dimensiuni cosmice, iar creativitatea sa atinge un maxim în anul 1883, când publică *Luceafărul*. Personajele devin mitice, imposibilitatea împlinirii iubirii venind dintr-o separare biblică, parcă într-o reluare, păstrând proporțiile de rigoare, a trecerii mântuitorului prin cele pământești:

"Din umbra falnicelor bolți/ Ea pasul și-l îndreaptă/ Lângă fereastră, unde-n colț/ Luceafărul așteaptă./.../ Cobori în jos, luceafăr blând,/ Alunecând pe-o rază,/ Pătrunde-n casă și în gând/ Și viața-mi luminează!"/.../ *Din sfera mea venii cu greu/ Ca să-ți urmez chemarea,/ Iar cerul este tatăl meu/ Și mumă-mea e marea./.../ Străin la vorbă și la port,/ Lucești fără de viață,/ Căci eu sunt vie, tu ești mort,/ Și ochiul tău mă-ngheață./.../ Și se tot duce... S-a tot dus./ De dragu-unei copile,/ S-a rupt din locul lui de sus,/ Pierind mai multe zile./.../ În vremea asta Cătălin,/ Viclean copil de casă,/ Ce împle cupele cu vin/ Mesenilor la masă,/.../ Ea-l asculta pe copilaș/ Uimită și distrasă,/Și rușinos și drăgălaș,/ Mai nu vrea, mai se lasă./.../ Trăind în cercul vostru strâmt/ Norocul vă petrece,/ Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor și rece."*

Iubirea, ca pogorâre divină, trebuie să ne conducă la aprecierea celor care au parte de ea, pentru că ei l-au cunoscut pe Dumnezeu. În fața lor trebuie să ne închinăm. Este tot o formă de credință, este credința nemărginită într-un seamăn de-al nostru. Tocmai de aceea trădarea în iubire capătă dimensiuni existențiale punându-l pe cel înșelat în fața celor mai dificile momente ale vieții. Un om este cel mai aproape de moarte atunci când iubește, ori Eminescu a iubit tot timpul.

Nicolae VASILE

Dor

Când dorm,
mereu te am în vis,
când mă trezesc,
te am în gând,
deschid calculatorul
tot sperând,
ca de la tine să primesc,
cât de curând,

măcar un rând,
măcar un rând!...

Când pleci,
mereu mă doare-un gând,
că nu ești bine,
că nu mai vii,
aștept de la tine ceva,
un mic semnal,
cât de plăpând,
măcar în gând,
măcar în gând!...

Să fiu cu tine,
aș vrea să dorm,
în somn,
pot deseori să zbor,
să vin la tine,
te voi găsi,
ca împreună să putem fi,
cum mi-ai promis,
măcar în vis,
măcar în vis!...